

Rapport Tabaksblat verdient verankering en navolging

Woensdag 9 Juli 2003

De commissie-Tabaksblat voor beter bedrijfsbestuur heeft verrassend goed werk geleverd. Wetgeving is echter soms beter dan zelfregulering, meent CDA-kamerlid Jan de Vries

De CDA-fractie is positief verrast over de voorstellen van de commissie-Tabaksblat. Verrast, omdat de samenstelling van de commissie niet deed vermoeden dat er verstrekkende voorstellen zouden worden gedaan. Bijna ieder lid van de commissie is of was namelijk bestuurder of toezichthouder van een beursgenoteerde onderneming. Het verdient lof dat deze commissieleden over hun eigen schaduw heen hebben kunnen springen. Daarmee geven zij extra gewicht aan de voorstellen en kunnen collega-bestuurders daar moeilijk omheen.

Positief is dat de code niet alleen verder gaat dan de voorstellen van de eerdere commissie-Peters maar ook dan de SER-voorstellen ter verbetering van de structuurregeling. De commissie-Tabaksblat geeft daarmee een helder antwoord op het maatschappelijke ongenoegen over bijvoorbeeld het bezoldigingsbeleid en misbruik van machtsposities in ondernemingen. Daarmee legt zij de basis voor het herstellen van het vertrouwen in beursgenoteerde ondernemingen. In tijden van recessie niet onbelangrijk.

De ervaringen met de aanbevelingen van de eerdere commissie-Peters hebben ons geleerd dat niet volstaan kan worden met vrijblijvende richtlijnen. Zelfregulering is een prima uitgangspunt en ondernemingen moeten op hun verantwoordelijkheid worden aangesproken, zeker. Maar een wettelijk kader blijkt wel noodzakelijk.

De vraag is echter of het voorstel van de commissie-Tabaksblat daartoe voldoende soelaas biedt. De commissie-Tabaksblat worstelt hier zichtbaar mee. Zo stelt men dat onvoorwaardelijke vrijheid in het toepassen van de code niet wenselijk is en spreekt men ook over 'een zekere normstelling'. In de taakopdracht werd de commissie op het hart gedrukt dat het moet gaan om de geest van de code en niet om de letter van de code.

Maar is dat wenselijk? De principes van de code zijn vaak zo ruim geformuleerd, dat vennootschappen daar hun eigen invulling aan kunnen geven. Passen zij dan de code goed toe of niet? En wie oordeelt daar uiteindelijk over? Alleen de aandeelhouders, de voorgestelde 'bewakingscommissie' of ook de Ondernemingskamer van het Gerechtshof in Amsterdam?

Voor de wetgever is dit een zeer aangelegen vraagstuk. Neem het vereiste dat het bezoldigingsbeleid ter goedkeuring aan de aandeelhouders wordt voorgelegd, een goede zaak. Maar in dit geval verdient het zelfs de voorkeur om dit vereiste niet alleen te zien als een principe, maar ook wettelijk vast te leggen. De wetgever zal dan ook bij ieder principe van de code moeten beoordelen of zelfregulering volstaat.

Wanneer straks blijkt dat de definitieve code is uitgehold of wanneer later blijkt dat de implementatie van de code ondanks alle waarborgen tekortschiet, dient de wetgever zijn verantwoordelijkheid te nemen. En of de wetgever dat doet door de 'bewakingscommissie' regelgevende bevoegdheid te geven, zoals minister Donner deze week suggereerde, valt te betwijfelen.

Regulering bij wet kan ook dienen als stok achter de deur. Eerder heeft VNO-NCW de Kamer verzocht te wachten met wetwijziging totdat de resultaten van de commissie-Tabaksblat bekend zouden zijn. Een begrijpelijk verzoek. Maar als nu, na het bekend worden van de conceptcode, diezelfde VNO-NCW allerlei mitsen en maren opwerpt, mag de vraag gesteld worden of zelfregulering werkelijk tot verbeteringen zal gaan leiden.

Een gemiste kans voor de grootste werkgeversorganisatie van ons land. In deze tijden van gebrek aan vertrouwen en maatschappelijk ongenoegen, had het meer voor de hand gelegen wanneer voorzitter Schraven voor de troepen uit zou lopen. De terughoudende opstelling van VNO-NCW suggereert dat het individuele belang van haar leden zwaarder weegt dan het maatschappelijke belang van het herstellen van vertrouwen. Het is nu aan de individuele ondernemingen om het tegendeel te bewijzen.

Goed ondernemerschap en goed toezicht hierop, zijn in de ogen van de commissie-Tabaksblad de steunpilaren waarop goede corporate governance rust. Een code en wetgeving kunnen de bodem zijn waarin deze steunpilaren zijn verankerd.

Hierbij past nog wel een belangrijke kanttekening. Regelgeving alleen is niet voldoende. Goed corporate governance zal pas tot wasdom komen als alle betrokkenen zich ook persoonlijk committeren. Anders is corporate governance een farce. Integer bestuur is niet in een regel te vatten. Regels zijn al snel weer gedateerd en kunnen vaak eenvoudig worden ontdoken. Het vertrouwen in ondernemingen is daarom uiteindelijk afhankelijk van het handelen van de individuele bestuurders en toezichthouders. Daar moeten zij elkaar op aanspreken en daar mag de samenleving hen op aanspreken.

Dat is geen bedreiging maar een kans. Een onderneming die zich bewust is van haar stakeholders en maatschappelijke verantwoordelijkheid zal extra rendement kunnen genereren.

Kunnen in dat licht de voorstellen van de commissie-Tabaksblad ook een breder bereik hebben, voor bijvoorbeeld niet-beursgenoteerde bedrijven? Zeker wel, de gekozen principes zijn breed toepasbaar en verdienen navolging. Laat vooral de overheid hierin het goede voorbeeld geven. Denk aan de overheids-nv's, zelfstandige bestuursorganen maar ook aan bestuur en toezicht in de zorg, de volkshuisvesting en het onderwijs. Al deze maatschappelijke activiteiten behoren ook onderworpen te zijn aan regels voor corporate governance. Met daarin de burger in de rol van aandeelhouder van de maatschappij. Een aanlokkelijk perspectief.

Jan de Vries is Tweede-Kamerlid voor het CDA.
vries, Vries, J. de